



Identificering af traumer hos helt små børn

ved Sidsel Karsberg

Seksuelle overgreb – forebyggelse og behandling

Videnscenter for Psykotraumatologi

11. januar, 2013

Disposition

1. Hvad ved vi?

- Viden fra international konference om identificering af småbørnstraumer
- En tværfaglig arbejdsgruppes overvejelser

2. Ny viden

- Validering af Thomastesten + MCAST (DIPA)

3. Hvor står vi nu?

4. Hvad er næste skridt?

I. HVAD VED VI?

Baggrund

- Internationalt stigende fokus på følgevirkninger af traumatisering af helt små børn ved manglende behandling
- Nationalt ønske om tidligere identificering af traumatiserede børn
 - Sager (seksuelle overgreb): Brønderslev, Hjørring, Tønder, Skørping, Serritslev, Esbjerg, Rebild m.fl.

International konference om identificering af småbørnstraumer, SDU Januar 2013

- Stacy Drury, Tulane University, Ph.d. og børnelæge
- Janet Rennick, Ph.d. og sygeplejerske, Montreal Children's hospital
- "Sunny" Anand, Professor (neurobiologi/smertepeception), Tennessee University
- Sam Tyano, Professor (børne- og ungdomspsykiatri), Tel Aviv University
- Jonathan Green, Professor (Børne- og ungdomspsykiatri) University of Manchester
- Miri Keren, Ph.d., Tel Aviv University
- Mia Myhre, forskende læge, NKVTS, Oslo Universitet

Hovedbudskab

Det er en myte at helt små børn ikke påvirkes af stressfulde og traumatiske oplevelser, fordi de er for små til at sætte ord på dem/huske dem!

Konferencens budskaber

- stress/smerteperception

- Gentagne smerteoplevelser/stressende oplevelser kan føre til celledød i kortikale områder og Hippocampus hos helt små børn (observeret helt ned til fosterstadiet)
- Disse fysiologiske ændringer kan på sigt føre til ændringer i smerteperception, indlæring og opmærksomhedsfunktioner

Konferencens budskaber

- Des tidligere skade desto vanskeligere at følge en normal udviklingsbane
- Jo tidligere intervention desto bedre effekt (helbredsmæssig, samfundsmæssig og økonomisk gevinst)

Konferencens budskaber

- Konsekvenser senere i livet

Traumatiserede børn har en højere forekomst af:

- Koncentrationsvanskeligheder
- Vanskeligheder i skolen
- Selvmord/selvordsforsøg
- Angstlidelser/depression
- Misbrugslidelser
- Kriminalitet
- Adfærdsproblemer
- Personlighedsforstyrrelser

Traumatiserede børn bør identificeres!



En tværfaglig arbejdsgruppes overvejelser - erfaringer fra Danmark

- 25 konferencedeltagere: Læger, Sygeplejersker, psykologer, pædagoger og jordemødre der til dagligt arbejder med små børn i udsatte miljøer
- Formål
 - Etablere et overblik over eksisterende dansk praksis
 - Diskutere mangelområder og problemstillinger
 - Indhente international viden om "best practice"
 - Vurdere behov for at oversætte og validere redskaber til identificering af traumatiske reaktioner hos småbørn



En tværfaglig arbejdsgruppes overvejelser - erfaringer fra Danmark

- Redskaber og metoder er ved at blive udviklet, men opmærksomhed på dette område er meget begrænset
- Der findes ikke validerede screeningsredskaber til at vurdere traumeudsættelse hos små børn i DK
- Der er mangel på og behov for validerede, let anvendelige screeningsredskaber til både forældre og børn
- Småbørnsområdet er præget af "tavs viden" og af ikke-standardiserede metoder

Praksisanbefalinger

Praksisanbefalinger til vurdering og behandling af børn og unge med Post Traumatisk Stress Syndrom (PTSD¹).



Oversat af: Sidsel Karsberg

Practice Parameter for the Assessment and Treatment of Children and Adolescents with Posttraumatic Stress Disorder, Journal of the American Academy of Child and Adolescent Psychiatry (JAACAP), 49(4), April 2010 (www.aacap.org)

¹ Svarende til Posttraumatisk belastningsreaktion i ICD 10

2. NY VIDEN

Problemer ved forældrerapportering

a) Forældre har en tendens til at underrapportere deres børns symptomer (Dyb, Holen, Braenne et al., 2003)

b) Forældre kan være uegnede til at svare på spørgsmål om deres børns adfærd (misbrug, kognitive evner, manglende samarbejdsvilje, overskud osv.)

c) Ved mistanke om seksuelle overgreb, vold eller omsorgssvigt er forældre åbenlyst ikke nødvendigvis de bedste informanter

a+b+c= redskaberne indfanger ikke den ønskede målgruppe

d) Flere af de anerkendte eksisterende forældremål er omstændige at administrere (tid=penge)

Validering af Thomastesten

- ”The Darryl” (Neugebauer)
- Tegneseriebaseret redskab til vurdering af traumatiske reaktioner (5-8 år)
- Kan anvendes til forskellige traumetyper (traumespecifik)
- Udviklingssvarende vurderingsskala (termometer)
- Let anvendelig og hurtig (i modsætning til f.eks. CAPS-CA)
- Billedformatet fremmer koncentration og interesse hos mindre børn
- Lovende validitet – men yderligere undersøgelser er påkrævet (forskellige populationer, større populationer mm.)

Eksempler fra Thomastesten der spørger ind til symptomer på genoplevelse, undgåelse og øget vagtsomhed

20



7



Her er en tegning af Thomas, der har mareridt om det, der sker derhjemme. Hvor tit har du haft det som ham?



11



Lige siden forældrene begyndte at slå, har Thomas prøvet at lade være med at tænke på det og prøvet at undgå at tale om det. Hvor tit har du prøvet at lade være med at tænke på det eller undgået at tale om det?



Her er læreren i gang med at undervise, men Thomas bliver ved med at tænke på noget andet. Hvor tit sker det for dig?

Validering af Thomastesten

- Neugebauer, R., Wasserman, G.A., Fisher, P.W., Kline, J., Geller, P.A., & Miller, L. S. (1999). Darryl, a cartoon-based measure of cardinal posttraumatic stress symptoms in school-age children. *American Journal of Public Health*, 89(5), 758-761. doi: <http://dx.doi.org/10.2105/AJPH.89.5.758>
- Laursen, H. & Elklit, A. (2009). Traumatisering hos børn på heldagsskole. *Psykologisk Pædagogisk Tidsskrift*, 50, (1-2): 9-24.
- Elklit A, Nielsen LH, Lasgaard, M, Duch C (2012) A Cartoon-Based Measure of PTSD Symptomatology in Children Exposed to a Disaster. *Journal of Loss and Trauma*, 18, 1.
- Roenholt, S., Troensegaard, A. M., & Elklit, A. (submitted). A cartoon based measure to assess PTSD symptoms in children: Psychometric properties of Darryl in a Danish sample.
- Roenholt S, Karsberg S, Elklit, A (Submitted). Intervention for Danish School Children Exposed to an Explosion Disaster.

Validering af MCAST

- et projekt i støbeskeen

- Screeningsredskab til vurdering af tilknytning
- Kan anvendes til børn på 4-8 år
- Udviklet af prof. Jonathan Green og kolleger
- Fortolker børns narrativer med udgangspunkt i en dukkehusopstilling
- Narrativerne anvendes til at forstå børnenes emotionelle tilknytning til primære omsorgspersoner
- Anvendes primært til at identificere børn med en desorganiseret tilknytning (80% af disse er i risikogruppen for at udvikle psykiske lidelser sidenhen)

Men hvad med helt små børn?

- Tilknytningsmønstre
 - Strange Situation Test (ned til 1 år)
 - The MacArthur Story Stem Battery/MCAST (4 år og op)
- Adfærd
 - Child Behavior Checklist (CBC) (18 mdr. - 5 år)

3. HVOR STÅR VI NU?

- Der er behov for et større fokus på tidligere negative oplevelsers betydning for børns udvikling (behandlingsregi, institutioner, politisk, kommunalt)
- Tidlig identifikation af traumer hos små børn er fordelagtig på en række parametre
- Screening af børn der mistænkes udsat for omsorgssvigt, vold eller seksuelle overgreb bør inkludere metoder, der ikke kun er baseret på forælderreportering
- Vi mangler validerede redskaber til de helt små børn (uden sprog)

4. HVAD ER NÆSTE SKRIDT?

- Øget politisk interesse → øgede ressourcer
- Øget faglig interesse
- Bedre kobling mellem forskning og praksis

- Epidemiologiske studier (hvor mange børn/hvilke/hvorfor osv.)
- ↕
- Validering af screeningsredskaber (hvad fungerer bedst i hvilke sammenhænge?)
- ↓
- Evidens udvikling/basering
- ↓
- Opbakning (politisk) til handling i tilfælde hvor børn vurderes at være i risiko for psykopatologisk udvikling (redskabet tillægges værdi)

Tak for støtte

- fra Egmont Fonden til validering af Thomastesten
- Fra Edith og Godtfred Kirk Christiansens Fond til konference om identificering af småbørnstraumer

**TAK FOR
OPMÆRKSOMHEDEN!**